

gaa denne Vej; det har jeg allerede tilstræftelig antydet. Dværtimod, jeg mener, at man meget vel kan holde paa Hartkornskatten, men jeg tror ikke, at man kan gjøre det i det Omfang, de ærede Forslagsstillere gjøre, naar man vil bygge paa de Principer, hvorpaa de bygge. Jeg tror, at man vilde blive bedre stillet, naar man beholdt en Skat paa Hartkornet, den være fast eller veksende, ved Siden af en Formue- og Leilighedsstat. Det vil ogsaa af en anden Grund være rigtigt. Naar man afskaffar Hartkornskatten og i kommunal Henseende kun regner Staten paa Indtægt, har man ikke Sikkerhed for, at man i flette Aar, naar der ingen Indtægt er, kan faae den Skat frem, som man skal have. Det har man ingen Garanti for. Under den nuværende Bestatningsmaade har man Garanti for, at man altid kan faae Kommuneskatten frem. Men naar de Herrer ville afskaffar Hartkornskatten i det Omfang, de foreslaa, og naar de Herrer ville sige, at de, der ere knyttede til Landbruget, skulle foruden at svare Næringsstat af Landbruget svare fuld Formue- og Personstat lige med alle Andre, der bo paa Landet, forekommer det mig unegteligt, at de ogsaa maa lægge en Skat paa de andre Bedrifter, der findes paa Landet. Jeg veed meget godt, at det hele Forhold er traditionelt, men derfor bør man ikke mindre have Die for det. Under den tidligere Udvikling kunde de nuværende Forhold være berettigede. Da vare Forholdene mere ensartede, medens de nu udvikle sig paa en helt anden Maade. Nu kan der paa Landet f. Ex. være en stor Fabrik i en maasse iøvrigt temmelig fattig Kommune. Hvis nu denne Fabrik i et Aar ikke giver nogen Indtægt, og der ikke staar en formuende Mand bagved, eller han bor et andet Sted, hvorledes vil det saa gaa? Det vil gaa saaledes, at Landbrugerne gennem deres Hartkorn først bestattes paa Næring, og dernæst komme de til at blive bestattede paa deres Formue og deres personlige Indtægt, saaledes som Loven foreskriver, medens den store Fabrik, der maasse foranlediger Veivæsenet, Fattigvæsenet og Skolevæsenet flere Udgifter end alle de andre Kommunebetøvere tilfammen, ikke kommer til at betale een Ore i Skat, og det fordi man vil gaa den kunstige Vej at partere den. Vilde man lægge Kommunebidragene paa Bedrifterne som saadanne ligesaa vel som paa Landbrugere som saadanne, vilde man sikkert Bidragene. Derfor tror jeg, at det er en Tanke, som ingenlunde bør afvises, men som bør tages under nærmere Overveelse, om dette er den ene lykkeligjørende Vej at gaa,

og da jeg har denne Mening, har jeg, skjøndt Forhandling paa Forhaand er afvist, dog ikke villet undlade at fremdrage dette. Jeg gjør det med fuld Erkjendelse af, at der behøves Forandringer i den kommunale Lovgivning, og i Erkjendelsen af, i hvilken Retning Forandringerne skulle gaa, hvilket vi ikke ere enige om. Det forekommer mig, at vil man paa den Maade slaa Hartkornskatten fast som Næringsstat, maa man ogsaa lægge Næringsstat paa andre Bedrifter paa Landet. Det var den ene Side af Spørgsmaalet om Hartkornskatten. Den anden Side skal jeg dvæle et Døieligt ved. Jeg anter den ikke for saa vigtig, navnlig da den sidste ærede Taler slog fast, at her var en prægtig Opgjørelse af Staten, og det er jo ogsaa fra anden Side antydet, at ved denne Maade at slaa Staten fast paa var man kommen til et retsærdigt Resultat. Jeg antager dog imidlertid unegteligt, at jeg har Lov til at sige, at man her er kommen til et fuldstændig uretsærdigt og uskyldiggjørende Resultat. Det forekommer mig ikke, at man kunde bruge ligeoverfor Landbruget en værre Fremgangsmaade, end man har brugt. Thi hvad gjør man nemlig? Man lægger den bestaaende Tilstand til Grund. Hvis den bestaaende Tilstand var traditionel, hvis den havde bestaaet fra Aarhundred, hvis der var Tale om Afgifter, som havde staaet i Aarhundreder eller længere, nuvel; men det er her ikke Tale om. Her er Tale om et Tidrum af 14 Aar eller egentlig 10 Aar, og de Herrer, som ere lidt fortrolige med Forholdene i Kommunerne paa Landet, vide, hvorledes Udviklingen i den Tid har været, og hvor overordentlig forskjellig Skattebidragene kunne stille sig i en Kommune og i Nabokommunen. Hvis man nu gaar den Vej, man her vil gaa, og siger: Som Næringsbyrde skal Landbruget i en Kommune for bestandig bære det og det Gjennemsnit af sin Skat, et Gjennemsnit, som kan være temmelig betydeligt og gaa til henimod Halvdelen, hvad vil saa ske? Saa vil man i nogle Egne af Landet lægge en ganske overordentlig Skat paa Næringsbruget, der hvor de have lagt meget Lidt paa Hartkornet og paa Formue- og Leilighed, og i andre Egne vil man lægge en overmaade stor Skat, omtrent Halvdelen, paa Landbruget og det for bestandig, uden at man har den mindste Garanti for, at man gjør det paa en retsærdig Maade, det vil sige, at den store Skat rammer, hvor Landbruget taaler den store Skat, og den lille Skat, hvor Landbruget taaler den lille. Forholdet kan være saaledes, at det kan blive rigtigt, men det kan ligesaa let blive det Omvendte, og jeg er tilbøielig til at tro, at